

գամանքներում բաղմապատկում են: Նրանք պէտք է լարեն բոլոր իրանց ոյժերը, եռանդը և խօսքով ու գործով ճգնեն համերաշխութեան գաղափարն ընդարձակ սփռել ազգութիւնների մէջ: Զը պիտի այժմեան թշուառութեան բոլոր մեղքը ձգել «շայթանի» վրայ և նստել անդործ: Բագուի դէպքերի մէջ ահագին դեր ունին մեզ շրջապատող տգիտութիւնն ու խաւարը: Եթէ հայ և միւսուման ամբոխները լինէին աւելի քաղաքակրթուած, ոչ մի «շայթան», ոչ մի արաաբին չար ոյժ չէր կարող նրանց դրդել եղբայրասպան կոիւ մղելու միմեանց դէմ: Կովկասը դեռ շատ է յետ մնացել քաղաքակրթութիւնից: Զը համեմատենք մեզ Ռուսիայի խորքերի կոյր խուժանի հետ և մեզ միխիթարենք, դարձնենք մեր հայեացքը դէպի աւելի լուսաւոր վայրեր, դէպի Եւրոպայի ժողովուրդները... Տարածենք լոյս և ուսում, ահա մեր լաւագոյն ապագայի յենարանների գլխաւորը...

Լայնատարած Ռուսիայի միայն ծայրերը չեն խլրտում, այլ և կենդրոնը և բոլոր կողմերը: Ամենուրեք տիրում է կարգերի ակնյայտ քայքայում: Քիշինիւի սոսկալի եղեռնագործութիւնները այժմ տեղի ունեն շատ քաղաքներում: Մենք միջոց չունինք արձանագրելու այն բոլորը, ինչ-որ կատարւում է ներկայումս ներքին Ռուսիայում:

Առաջ ենք բերում մի եղելութիւն, որ խիստ բնորոշ է ներկայ Ռուսիայի կացութեան համար:

Անցքը կատարուել է Կուրսկ քաղաքում, փետրուարի 12-ին: Այդ օրը տեղական գիմնազիօնի աշակերտները ժողով են կազմում դպրոցում իրանց դպրոցական ներքին խնդիրների մասին խորհրդակցելու: Ժողովը վերջանալուց յետոյ աշակերտները թողով 200 հոգի դիմում են դէպի սեմինարիա և կանանց գիմնազիօն, որ իրանց վճիռը յայտնեն այդ դպրոցների աշակերտներին: Աշակերտները, պատմում է «Русь» լրագիրը, ընթանում էին քաղաքի գլխաւոր փողոցով զոյգ զոյգ: Այս խաղաղ հանդիսի առջև կառքով գնում էր ոստիկանապետ Զարինը: Հետեւակ և ձիաւոր ոստիկաններն ու ստրաժնիկները հետևում էին աշակերտների խաղաղ հանդիսի ետևից: Յանկարծ, երբ հանդէսը մօտեցել էր օրիորդների գիմնազիօնին, ոստիկանապետը բոլորովին անսպասելի և առանց որևէ առիթի բարձրաձայն գոչում է. «ծեծեցէք»: Ստրաժնիկները բաժանւում են և յարձակւում են մտրակներով անպաշտպան մանուկների վրայ և սկսում անխնայ ծեծել նրանց:

Ստորաժնիկներին օգնութեան են հասնում խանութներէց դուրս վազող եղողները և նոյնպէս յարձակում են գիմնադրասների վրայ: Մանուկները թաղնւում են մաղաղիւններում և գաւիթներում, բայց այնտեղից նրանց դուրս են քաշում և գանակոծում: Մի քանի ծնողներ տեսնում են, ինչպէս ծեծում են իրանց զաւակներին, բայց չեն կարողանում օգնել, որովհետեւ նրանց չեն թոյլ տալիս մերձենալ: Ռէալական դպրոցի աշակերտները, լուր ստանալով, թէ իրանց ընկերները ծեծւում են, յարձակում են դէպի փողոց, բայց նրանք ևս ենթարկւում են ծեծի:

Ручь. Вѣд. « Երազիրը մի ականատեսի բերանով սոսկալի մանրամասնութիւններ է հաղորդում այդ քստմնելի տեսարանի մասին: Ոստիկանները 10, 11 և 12 տարեկան մանուկների մագերը քաշելով, ձգում են իրանց հաստ կօշիկների կըրունգների տակ, կոխկռտում: Մէկի տոներէց մի գազան բռնում է և գլուխը զարնում սալայատակին: Միւսը ջարդւում է ձիաւոր ոստիկանների ձիերի սմբակների տակ, ժողովուրդը ականատես է, բայց չի կարող օգնել, ոմանք արտասւում են, կանայք ուշաթափւում են, ծերերն անէծք կարդում: Մի քանի ականատես սպաներ անգոր կատաղութիւնից դունատւում են: Երեք գիմնադրասներ փախչում են կանանց գիմնադիօնի նախասենեակը, բայց գիմնադիօնի վարչութեան հրամանով ծառաները նրանց դուրս են քշում և գցում հրոսակների ձեռքը:

Այս եղելութիւնը յուզում է ամբողջ քաղաքը: Նոյն օրը արտաքոյ կարգի նիստ է հրաւիրւում Քաղաքային Խորհրդաբանում: Ներկայ է լինում ահագին բազմութիւն: Պատմւում են միմեանցից սոսկալի տեսարաններ: Մի ծերունի հայր խելագարի պէս գոռում է. «պարոններ, իմ մի որդին այս պահին Հեռաւոր Արեւելքում արիւն է թափում իւր հայրենիքի համար ինչպէս զինուոր, իսկ միւսին այսօր ծեծել են ոստիկանները այնպէս սաստիկ, որ անշուշտ նա պիտի հաշմ դառնայ: Պարոններ, օգնեցէք»:

Բազմաթիւ ստորագրութիւններով Ներքին գործերի մինիստրին ուղարկւում է հետեւեալ հեռագիրը.

«Փետրուարի 12-ին Կուրսկ քաղաքում ոստիկանութիւնը տեղական ոստիկանապետի հրամանով, առանց նախազգուշացնելու, փողոցներում ծեծեց անպաշտպան երեխաներին, որ ուսանում են քաղաքի միջնակարգ դպրոցներում: Մինչև հոգու խորք վրդովուած ոստիկանութեան այս գաղանային գործողութեամբ, մենք պահանջում ենք դատաստանական քննութիւն և խնդրում ենք ազատել բանտարկուած երեխաներին»:

Ականատեսների ստորագրութեամբ իսկոյն և եթ դատախազին խնդիր է արւում՝ քննութիւն նշանակել և յանցաւորներին դատի ենթարկել: Նոյն օրը երեկոյեան փողոցներում պատերին կպցնում են նահանգապետի մի ծանուցագիրը. որով ազդարարւում է քաղաքի բնակչութեանը, թէ ամեն մի ժողով կամ ցոյց փողոցներում արգելուած է: Բնակիչները պէտք է զգոյշ լինեն, կարգը չը խանգարեն նաև թոյլ չը տան իրանց որդկերանց փողոց դուրս գալ: Հակառակ դէպքում նահանգապետը յայտնում է, թէ գործ կը դրուին խիստ ոստիկանական միջոցներ...

Գիմնադիօնում և ուսանական դպրոցում պարապմունքները ընդհատուած են մինչև մարտի 7-ը: Թէ ինչ կը լինի այսուհետև—ոչ ոք չը գիտէ:

Նոյն օրը տեղական հասարակական ժողովարանի անդամները 100-ից աւելի ստորագրութեամբ յայտարարութիւն են տալիս, որ ժողովարանի անդամները շաբթից դուրս բերուին ոստիկանապետ Ջարինը և ոստիկանական պաշտօնեաներ Վէյլ-կէն, Մակարեկչը, Պուզանօվն և Բօլկօվը, որոնք անպաշտպան երեխաններին ծնծելով են ցոյց տուել իրանց քաջութիւնը...

Ահա բաւական ժամանակ է, որ Կովկասի մի ամբողջ վայրից գալիս են տխուր լուրեր, թէ երկրի ազդաբնակութիւնը յուզուած է: Մեր խօսքը Գուրիայի մասին է, որի ազդաբնակութեան թիւը հասնում է 100 հազարի: Լրջագրները, հարկադրուած, շատ քիչ մանրամասութիւններ են հաղորդում այդ երկրի յուզման մասին, իսկ մասնաւոր լուրերը հակասում են միմեանց: Միայն պաշտօնական «Кавказ»-ը տուեց մի քանի տեղեկութիւններ, որոնցից մենք իմացանք, թէ Գուրիացիները շարժումը վերջերս սկսել է քաղաքական բնաւորութիւն ստանալ:

Շարժման առաջն առնելու համար երկրիս կառավարչապետի պաշտօնակատար գեներալ Մալաման փետրուարի սկզբին ուղարկեց Գուրիայ գեներալ Ալիխանօվին զօրքով, յանձնելով նրան երկրի և՛ քաղաքացիական իշխանութիւնը ժամանակաւոր: Այս միջոցը հասարակութեան կողմից համարուեց խիստ և ոչ ցանկալի: Նորին գերագանցութիւն գեն. Մալամային ներկայացաւ մի առանձին պատգամաւորութիւն Թիֆլիսի նահանգի ազնուականութեան պարագլուխ իշխան Մելիքովի առաջնորդութեամբ և խնդրեց, որ նախ քան խիստ միջոցների դիմելը, գուրիացիների դրութիւնը քննուի: Այս նպատակով